

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Quæstio IV. De intellectu & voluntate Angelica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

Quaest. IV. De intellectu & voluntate Angelicis. 127

non intelligentibus, & volentibus, & non conuenit per intelligere, & velle: ergo Angelus per aliquid vniuersalius debet durare, & existere, quam est intelligere, & velle. Sicut ergo manifeste conuinceretur, qui diceret, hominem non sentire, nisi per intellectum, & volitionem solum hoc verbo Angelus conuenit in sentiendo cum brutis, & non conuenit cum illis in intelligendo, &c. ergo homo non sentit per intellectum; sic similiter Angelus conuenit in ratione existendi in loco cum materia prima, & aliis rebus non operatiuis, quia omnia haec participant rationem existendi in loco ut sic formaliter, & non conuenit cum illis in operando: ergo Angelus formaliter non est in loco per solam operationem; sed potius per aliquam formalitatem communem ipsi, & omnibus rebus existentibus formaliter in loco, contractum tamen per propriam differentiam ad Angelum, ratione cuius peculiari modo est Angelus in loco eo modo, quo contingit in omnibus formalitatibus communibus.

²⁴ Sed hoc non est aliud, nisi ubi seu praesentia: ergo Angelus est praesens formaliter, & existit in loco per ubi, seu praesentiam, quod euidenter conuenit definitioni ubi seu praesentiae ut sic, quae nihil aliud est, quam ratio formalis ut sic constituendi rem in loco; unde cum habeat formalitatem ubi, seu praesentiae, licet non habeat operationem formaliter res erit in loco; nam in tota definitione operationis nulla est particula, per quam constituitur operatio in ratione formalis ponendi rem in loco: ergo ficticia est talis opinio, & hac euidenti demonstratione nuper posita sine dubio falsitatis aperte conuincitur.

QVÆSTIO IV.

De intellectu, & voluntate Angelica.

¹ **P**RIMA conclusio: Angeli sunt intellectuales; haec conclusio est certa de fide, ut patet ex illo loco, [Angeli eorum semper vident faciem Patris,] item illud *Psalm. 90.* aperte hoc declarat, [Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te:] item *Regum. 2. c. 14.* expresse hoc dicitur, ibi, Sapiens es tu Rex, sicut Angelus Dei, ut intelligas omnia quae sunt super terram. Ratio autem manifesta est, quia Angelus est substantia spiritalis: sed substantia intellectualis est intellectiva, & volitiva ut patet ex dictis libris de anima: ergo Angelus est intellectus, volitivus, & liber.

² Secunda conclusio: intellectus Angelicus est perfectioris speciei humano intellectu, haec veritas patet primo argumentis positiss, libro de anima, agentes de intellectu humano id demonstrauimus.

³ Secundo, quia intellectus, & voluntas sunt proprietates essentiae spiritalis, sed eo est perfectior proprietates quo essentia excellentior existit, ut inductione manifesta patet: ergo essentia Angeli, quae perfectior est essentia hominis, perfectiorem intellectum habebit, quam illa.

⁴ Tertia conclusio: obiectum adequatum intellectus Angelici in esse rei, seu quod ab ipso attingitur, est ens simpliciter, & in tota sua latitudine sumptum quatenus verum est: haec assertio in omni intellectu creato etiam humano verum habet, ut expresse docet D. Thomas 1. p. q. 54. art. 2. dicens, intelligere, habere pro obiecto verum,

quod conuertitur cum ente, & ideo quantum est de se complectitur omnia, sumit enim intelligere, pro adequata operatione intellectus. Idem autem est obiectum adequatum potentiae, quod est obiectum operationis adequatae illius, quia potentia non nisi media operatione obiectum attingit. Probatur autem ratione, quia intellectus Angeli omnia entia cognoscere potest: ergo omnia continentur sub obiecto adequato eius, quia quidquid cognoscitur à potentia ad eius obiectum pertinet, cum nihil aliud sit actu obiecti, quam cognosci: primum antecedens breui inductione ostenditur; nam quilibet Angelus primo cognoscit seipsum; quia unusquisque Angelus cum sit substantia spiritalis est de se actu intelligibilis, & est maxime coniunctus suo intellectui, & commensuratus illi: ergo maxime potest Angelus seipsum intelligere.

Secundo, vnus Angelus omnes alios à se distinctos directe, ac proprie cognoscere potest; quia omnis Angelus est intelligibilis actu, cum immaterialis sit: ergo quilibet est intelligibilis à quolibet. Probatur consequentia, quia quilibet intellectus est capax omnium intelligibilium actu eiusdem ordinis, quales sunt omnes Angeli.

Tertio, etiam Deus ipse sub obiecto intellectus Angelici continetur, quia certissimum est, Angelos cognoscere Deum, vel naturaliter abstractiua cognitione, vel supernaturaliter intuitiua, ut contingit in Angelis beatis, neutrum autem posset fieri, nisi Deus contineretur sub obiecto adequato intellectus Angelici.

Quarto, Res etiam materiales, tam in genere, quam in specie, & in individuo sub obiecto adequato intellectus Angelici continentur, quia sunt intelligibilia saltem in potentia, ut est per se notum, & non requiritur infinita virtus, ut cognoscantur, cum quilibet talium rerum finitae perfectionis sit; unde ex hac parte facilius cognosci possunt, quam res spirituales, quae perfectiores sunt.

Quarta conclusio: Angelus indiget ad intelligendum quicquid à se distinctum proxime, ac directe intelligit, speciebus impressis, ita D. Thomas, & cum eo pene omnes Theologi. Ut autem ratio proponatur, aduertendum est de quo latius libris de anima egimus, commune esse intellectui Angelico cum humano, ut ad intellectiones suas non tantum potentia intellectiua, sed etiam res intellecta aliquomodo cum illo concurrat; ita ut axioma illud Philosophorum [ex obiecto, & potentia patitur notitia] etiam in Angelis locum habeat, tra liturque hoc axioma à D. Augustino, lib. 9. de Trinitate, cap. 12. ibi [liquido tenendum est, quod omnis res, quaecunque cognoscimus, congenerat in nobis notitiam sui, ab utroque enim notitia patitur cognoscente, & cognito;] in Deo autem, quia non est intelligere factum, sed intelligere per essentiam, ipsum potius est causa rerum extra Deum intelligibilium quam effectus earum, nihilominus tamen si modo nostro concipiendi ipsum intelligere diuinum per modum actus secundi eliciti ab intellectu concipiatur, etiam intelligitur esse ab obiecto cognito, nimirum ab ipsa essentia diuina ut continente formaliter, vel eminenter, quicquid intelligibile est; quae ut sic est adequatum obiectum actu intelligibile à diuino intellectu: ergo eo modo, quo sine imperfectione, & secundum rationem concipimus intellectiorem diuinam esse ab intellectu diuino cum proportionem concipere debemus esse simul ab obiecto intelligibili primario eiusdem intellectus:

Indubitatum est, non posse Angelum futura contingencia cognoscere in seipso. Ita docent D. Thomas, & Scholastici, & Patres supponunt. Loquimur hic de futuris; quæ à libero arbitrio pendent, & inueniuntur expresse in scriptura hæc conclusio, vt patet ex illo *Isaia 41.* [annuntiate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia *Dij estis vos*] vbi diuinitatis signum esse dicitur proprium quidem ipsius futura cognoscere, supra quæ ait Hieronymus: [frustra ab hominibus queris in terra quod solus Deus nouit in cælis.] Et hinc propheta, per quam hæc futura prædicantur, est signum certissimum, imo euidentis diuinæ veritatis, & reuelationis, vt ex *1. Corinth. 14.* sumitur.

13 Nihilominus tamen certum est, futura, quæ ex causis naturaliter, & immutabiliter agentibus proueniunt posse per eandem causam ab Angelis certo præsciri vt futura sunt; sic docet D. Thomas, *1. p. q. 57. art. 3.* quia certum est Angelos cognoscere causas naturales & efficaciam earum: ergo illis cognititis ex illis certo scient quid factura sint; item homines sapientes hæc futura certo cognoscunt, vt Astrologus futuram eclipsem, & similia: ergo à fortiori Angelus cognoscit illa.

14 Ratio autem primæ partis conclusionis circa cognitionem futurorum liberorum est, quia cognoscere certo, & euidenter veritatem aliquam non necessariam ex se, nec ex naturali connexionione extremorum & non per medium aliquod, nec per existentiam rei in se visæ, sed sine medio attingendo id, quod nondum est eodem modo, ac si iam esset, indicat profecto sublimem modum cognoscendi proprium Dei, qui vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt; & hoc merito dici potest tanquam notum ex terminis; potestque aliter hoc explicari ex magna difficultate, quam è conuerso habent Theologi in explicando, quomodo Deus veritates talium futurorum, certissime videat: nam licet certum sit, imo & euidenter, Deum præscire hæc futura, modus autem prorsus ignotus est hominibus; & in eo solo quiescimus, quod cum Deus infinitam vim cognoscendi habeat, summamque scientiæ perfectionem, ac plenitudinem immutabilem, & æternam, non potest hæc futura ignorare; nec potuit illa, nisi ex æternitate cognoscere: ergo è contrario sufficiens ratio, cur ab Angelis non cognoscantur ex eo reditur, quod limitata virtutis sunt; & in sua cognitione non æternitate mensurantur.

15 Septima conclusio: Vnus Angelus non potest cognoscere actus liberos, seu secreta cordium, nisi ab habente talem liberum affectum alteri manifestatur, est de fide, traditurque à Paulo *1. Corinth. 14. ibi, si omnes prophetem, & que ad verba illa, Deus in vobis sit;* etiam Regum *8.* dicitur; *solum noster cor omnium filiorum hominum.* Ratio autem huius veritatis reddenda est ex parte actus primi necessarij ad cognoscendos hos actus liberos voluntatis create; quia nimirum Angeli ex natura sua non sunt sufficienter constituti in actu primo ad eliciendam cognitionem talium actuum, & ideo illos naturaliter cognoscere non potest mens angelica: illatio huius rationis manifesta est. Antecedens autem patet, quia actus primus duo requirit, lumen, seu potentiam, & species ex parte luminis, seu potentie actiue fatemur nihil deesse, vt patet, manifeste in cognitione horum actuum post consensum habentium illos; nam per illum consensum non crescit lumen vel virtus actiue potentie Angelicæ: ergo ex illa parte Angeli erant antea sufficienter constituti, in actu primo ad illam cognitionem; at vero alterum requi-

situm ad completum actum primum, scilicet species potuit in Angelis deesse: ergo dicendum est illis defuisse, & hanc esse rationem ob quam non possunt cognoscere hos actus, nisi illis per loquutionem, vel alio modo manifestentur: hæc vltima consequentia patet, quia ad bonum regimen creaturarum liberarum spectat vt circa proprios actus tale dominium habeant, vt occulti sint omnibus, & solum sint noti ipsis; alias liberi non essent in illis, quia ne cognoscerentur ab aliis solum illos cogerentur elicere, quos possent sine incommodo manifestare; sed non potest obiectum esse occultum alteri, si ille alter habeat virtutem sufficientem, & omnia principia ex parte illius requisita ad tale obiectum cognoscendum: ergo necessario dicendum est aliquod principium huius cognitionis Angelo naturaliter deesse: ergo cum non desit ex parte luminis, necesse est vt ex parte speciei deficiat.

16 Octaua Conclusio: probabilius est, Angelum non discurrere in cognitione naturalium rerum, quas euidenter, & prout in se sunt cognoscit. Probatur conclusio, nam duplex est cognitio euidentis in Angelo, vna abstractiua, alia intuitiua: sed in neutra discurreit: ergo in nulla. Probatur prior pars minoris de abstractiua cognitione; quia illa vel est effectus per causam, vel est causa per effectum; in neutra autem discurreit Angelus, quia in primis quocumque cognoscit causam, & per illam effectum simul cognoscit vtrumque, quia nulla est ratio successione, aut illationis circa cognitionem effectus post cognitionem causæ, si talis est cognitio causæ, vt per illam possit cognosci effectus; quia intellectus Angeli applicatus operatur quantum potest, & non est quid illum impediatur, aut retardet: ergo si tam perfecte cognoscit causam, vt per illam possit cognoscere effectum in eodem instanti, in quo habet cognitionem causæ; transit statim in cognitionem effectus propter suam perfectionem; quia lumen angelici intellectus est excellentissimum, & adæquatam suæ speciei, & ita vno simplici actu elicitio; per talem speciem cognoscit omnem effectum, qui per talem causam euidenter cognosci potest.

17 Alia pars de cognitione intuitiua patet, quia intuitio ex suo genere fit sine discursu; quia in intellectu, in quo est perfecta includit iudicium de re visa, & habet euidentiam veritatis, non ex causa, vel effectui, sed ex eo quod per lumen clarum res ipsa in se videtur: ergo multo magis ita erit in Angelis, in quibus intuitio est valde perfecta, & clara.

18 Nona conclusio, in materia supernaturali & in his omnibus, quæ Angelus non euidenter, sed per coniecturam indicat vere discurreit; ita docet D. Augustinus *lib. 9. de ciuitate. c. 22.* Ambrosius *lib. 4. in Lucam;* & Chrysostomus *homilia 13.* & patet, nam in his rebus, quæ Angelus non euidenter cognoscit, quæ ad tria capita reducuntur, scilicet supernaturales res, effectus contingentes futuros, & actus liberos, hæc in quam omnia Angelus potest cognoscere aliquid opinando, & per coniecturam; ergo potest discurrere. Antecedens est manifestum; consequentia vero probatur, quia ibi concurrunt ea, quæ ad discursum necessaria sunt; nam in primis cognoscitur vnum per aliud, scilicet Deum esse hominem per testimonium eius talibus signis confirmatum, vel hoc esse futurum, vel istum esse consensurum, si in hac materia teneatur, quia est hoc, vel illo modo affectus, & similia. Deinde cognoscit vnum ex alio distinctis actibus & iudiciis, quorum vnum fit ex efficacia, & impulsu alterius.

rius; probatur distinctio actuum; quia unus est verus, & alius saepe falsus; unus evidens, ut supponimus, & alius inevidens; unus necessarius, & alius liber: ergo sunt distincti, quia proprietates adeo distinctae, imo & oppositae non possunt simul eidem actui convenire: posita vero actuum distinctione causalitas unius ex alio evidens est, quia tota ratio assentiendi uni obiecto, est assensus alterius, ut dum daemones credunt, & contremiscunt; Ratio credendi est; quia vident miracula, audiunt verba, legunt scripturas, & intelligunt, & ex aliquo testimonio sic cognito evidenter inferunt remita esse, interdum per assensum naturaliter evidentem, adiuncto nimirum hoc principio, quod Deus mentiri non potest, interdum per verisimilem tantum deductionem: ergo nihil ibi deest ad proprietatem discursus.

- 19 Ultima conclusio: In Angelis datur voluntas, & liberum arbitrium, est de fide ex *Psalm. 102.* qui faciunt voluntatem Dei, ex *1. Petri 1.* in quem considerant Angeli prospicere; Ratio est manifesta; quia ad omnem formam sequitur inclinatio, & appetitus; unde ad formam naturalem sequitur appetitus naturalis, ad formam apprehensam per sensum sequitur appetitus sensitivus; ad apprehensam per intellectum universalem, sequitur appetitus intellectivus indifferens, qui est voluntas libera: ergo in Angelis, ubi datur forma apprehensa per intellectum, &c. datur vera libertas. Videantur omnes rationes quibus vsi sumus libris de anima ad probandum dari in homine libertatem hae enim à fortiori probant de Angelis.

QVÆSTIO VLTIMA.

De potentia productiva Angelorum.

- 1 Prima conclusio: Angeli non habent virtutem naturalem ad producendam substantiam aliquam, etiam ex subiecta materia; hæc assertio tam unanimi consensu à Theologis recepta est, ut sine magna temeritate in dubium revocari non possit, quamvis difficile sit efficaci ratione illam persuadere; docet illam D. Thom. 1. 2. q. 110. art. 2. & reliqui Theologi; eam tradidit D. Leo Papa *epistola 93. ad Turibium*, quatenus cap. 8. damnat Priscillianistas, qui asseriebant, Angelos malos figurare, & efficere corpora humana in vteris mulierum; quæ definitio invenitur etiam in Concilio Bracaren. 1. can. 12. & canon. 8. eiusdem Concilij, magis autem fauent verba Concilij Ansrani, quæ *romo 1. Concilior. in fine illius Concilij*, & à Gratiano in *capit. 10. Episcop. 26. quest. 5.* referuntur ibi. [De Domino nostro scriptum est, omnia per ipsum facta sunt; quisquis ergo credit, posse fieri, aliquam creaturam, aut in melius, aut in deterius immutari, aut transformari in aliam speciem, vel similitudinem, nisi ab ipso creatore, infidelis est.] Denique D. Augustinus multo clarius hanc veritatem docuit *lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 8.*

- 2 Ratione difficile est ut dixi, hanc veritatem demonstrare; sed in primis ostendere possumus hanc potestatem necessariam non esse in universo. Deinde neque ab effectu, vel signo ostendi posse. Tandem neque ex aliquo naturali principio colligi. Primum suadet ratio Durandi quod in rebus naturalibus est virtus sufficiens ad educendas formas de potentia materiae quantum ad gubernationem, & conservationem universi necessarium est. Secun-

dum probari potest ratione insinuata ab Augustino, quia quidquid ministerio Angelorum bonorum, vel opera malorum, aut verè fit aut fieri apparet, sufficienter fieri potest; applicando agentia corporalia corporibus, ex quibus aliquid fit, ut inferius aliquid de his effectibus tractando magis in particulari dicemus. Tercium probatur, quia nullum est principium ex quo inferre possumus huiusmodi virtutem in Angelis, nisi quia sunt excellentioris naturæ, & perfectionis: hæc autem collectio valida non est, nisi supponatur aliud universale principium quod omnis forma perfectior rem minus perfectam eminenter continet, & illam ideo possit de potentia materiae per se educere; nam sine hoc principio collectio erit ex puris particularibus ac subinde invalida; at vero istud principium manifeste falsum est, ut inductione ostendi potest comparando in ceteris gradibus perfectiores formas ad minus perfectas; unde probabiliter potest argumentum contrarium retorqueri, quia formæ vegetabilium non continent formas inferioris gradus, ut auri, argenti, & aliorum mineralium vel lapidum, etiam si perfectioris ordinis sint, & c. ergo nec formæ Angelicæ licet altioris gradus sint, continebunt dicto eminenti modo inferiores formas de potentia materiae educibiles.

Ex dictis facile est definire secundum punctum ibi propositum de potentia Angelorum ad immutanda corpora alterationis motus, seu quod pertinet ad producendas materiales qualitates, in quo puncto communis resolutio, ac generalis regula est negatiua, quæ à paritate rationis videtur concludi, non magis habere Angelos potestatem efficiendi qualitates in corporibus, quam educendi formas substantiales ex materia; quia licet forma substantialis materialis ex suo genere perfectior sit quam corporeæ qualitates, & inde non videatur illatio à negatione potestatis ad producendum perfectiorem effectum, ad inferendam impotentiam producendi effectum minus perfectum; nihilominus considerato fundamento illius impotentiae, est satis efficax consequutio, præcipue quia qui producit qualitatem ultimo disponentem ad formam substantialem, producit ipsam formam secundum illud axioma; illius est ultimo disponente ad formam, cuius est producere ipsam; sed Angelus, ut supra probauimus, nullo modo producit formam substantialem; ergo non disponit ad illam.

Ultima conclusio: Unus Angelus loquitur alteri, excitando illum ut audiat; hæc autem excitatio non fit sine aliqua reali actione Angeli loquentis speciem aliquam, vel realem modum eius imprimendo audienti: expresse tradit hanc conclusionem D. Thomas 1. 2. q. 107. art. 1. ad primum. Ratio est; quia in loquutione Angelica aliqua novitas fit in speciebus eius, ad quem fit loquutio: ergo vel fit à Deo solo ad præsentiam voluntatis, & consensus Angeli loquentis, vel ab ipsomet, qui loquitur concurrente Deo; primum non est verisimile: ergo Angelus loquens est, qui talem excitationem in alio facit, quia Deus relinquit causam secundam agere quidquid est suæ naturæ conveniens, & perfectionem eius non superat, sed actio hæc est valde conveniens naturæ Angelicæ ad suam communicationem, & necessitatem, & non est cur excedat virtutem naturalem Angeli; ergo fit ab ipso Angelo loquente; quod autem non excedat patet manifeste; quia aliter proprie Angelus non loqueretur, sed Deus ad petitionem eius, & Angeli muti essent, hoc autem est contra modum loquendi Scripturæ, &c.